

Gombrowicz Dél-Amerikába, **Eörsi** Gombrowiczba emigrál

Eörsi István: Idóm Gombrowiczsal

Pesti Szalon Kiadó, 385 old.

Mit művel (mű-vel?) **Eörsi István** Gombrowiczsal legújabb kötetében, majd négyszáz oldalon keresztül? Leteszi maga elé – minthogy Gombrowicz Naplójáról van szó, ebben az esetben ez nem is olyan durva képzavar – és nézi. Meditációs tárgyként használja. Olvassa, vitatkozik, ámul és mormog fölötte, megpróbál beléhelyezkedni a háború elől Argentínába emigrált író egész lényébe, aztán megint **Eörsi** lesz, kóstolgatja a Gombrowicz-lét ízeit, hozzáadja vagy éppen elveszi belőle a maga **eörsiségét**, ide-oda vedlik az íróbőrök között. És kikerekedik végül egy műfajmentes, esszéhez is, novellához is, baráti társalgáshoz is közel álló valami – egy amolyan zsebben tartott izé, egy jóféle, szerethető könyv: az Idóm Gombrowiczsal. (Helyesírási magyarázkodást a különös névragozás ügyében a szerző a borító hátlapján szolgáltat, nem kevés öniróniával spékelve.) Elidőzik a magyar író Magyarországon, a '90-es évek elején azon, hogy miket gondolt össze a lengyel író a már akkor sem létező Európáról, a világról és főleg önmagáról az ötvenes-hatvanas évek folyamán Argentínában, az isten háta mögött. S rájön, hogy ők valamilyen homályos sorsközösség folytán összetartoznak. Amit Gombrowicz ír, azt **Eörsi** gondolja, amit **Eörsi** gondol, azt Gombrowicz így és így ír. Mintha **Eörsi** élményei, mondandói arra várnának, hogy Gombrowicz naplóbejegyzései feladják a labdát. Nem ürügyet, gondolati kiindulópontot nyújtanak Gombrowicz esztétikai, szexuális, irodalmi vagy lelki háborgásai, hanem analógiát. A lengyel sorskérdések **Eörsinél** a maga magyarságát-zsidóságát, a látens fiúszerelem Ginsberg-barátságát, az emigráns lét ötvenhat élményét, a börtönéveket, a lelki kívülállást jelentik. De elsősorban a viszonyát Gombrowiczhoz, amelyet ez a gyanúsán hamleti álkérdés fogalmaz meg a legpontosabban: "Mi közöm Gombrowiczhoz?" Talán csak annyi, hogy **Eörsi** tudatosan belebújik egy szerepbe? Egy tőle különböző, személyesen nem ismert, személyiségében idegen lényen ereszti át a világnak azt a szeletét, amelyet a maga számára puhított elő. Vagy az, hogy az igazi emigráns kivetettségén keresztül saját helyét vizsgálja a belső emigráns, az outsider? A napló naplózása, ez a duplafenekű reflektálás, a pátosztól az ironikus őszinteségig mindent megenged, és alighanem ez az áttételes vallomás lehetősége az, ami **Eörsit** Gombrowiczhoz viszi. Ha Esterháznak a Hrabal könyvéhez Hrabal szolid viszonyítási pontként szolgált, **Eörsinek** most Gombrowicz abszolút mérce. Kelet-európai író volta, az errefelé elharapózott mérhetetlen provincializmus **Eörsit** ugyanúgy sokkolja, mint Gombrowiczot. De amíg őt az emigráció csak Dél-Amerikáig vitte, **Eörsi** még messzebb költözik: legalábbis egy naplónapló erejéig, Gombrowiczba emigrál.

Götz Eszter